

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

ЮАНЬ КАЙ

УДК 378.011.3-051:78.071.2

**Формування виконавської стабільності
майбутніх учителів музики
в процесі фахової підготовки**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, професор
КОВАЛЕНКО Інна Григорівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова, професор кафедри
теорії та методики музичної освіти
хорового співу і диригування.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЄРЕМЕНКО Ольга Володимирівна,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,
завідувач кафедри хореографії та
музично-інструментального виконавства;

кандидат педагогічних наук, доцент
КОТОВА Ліна Миколаївна,
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
доцент кафедри інструментального
виконавства та музичного мистецтва
естради.

Захист відбудеться 22 травня 2019 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 20 квітня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Створення умов для професійного саморозвитку та самовдосконалення майбутніх фахівців задекларовано в державних документах України та Китаю, зокрема, у Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ столітті, Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Стратегії розвитку освіти в Китаї у ХХІ ст.» та ін. Сутність сучасної підготовки майбутніх учителів музики полягає в комплексному підході до вирішення завдань мистецької освіти в нових соціально-економічних умовах.

Аналіз філософської, психолого-педагогічної, музикознавчої літератури доводить, що фахова діяльність майбутнього вчителя музики є багатоаспектною та комплексною, яка має направлення на формування певних компетентностей, а також на розвиток інтелектуальних, духовно-творчих та особистісних якостей.

На музично-педагогічних факультетах педагогічних університетів здійснюється ґрунтовна підготовка майбутнього музиканта-педагога. Хорове диригування, хоровий клас, основний музичний інструмент, постановка голосу, музично-теоретичні предмети сприяють досягненню цілісності та гармонійності в підготовці майбутнього вчителя музики. Особливе місце в системі фахового навчання студентів музично-педагогічного спрямування відводиться виконавським дисциплінам, специфікою яких є оволодіння різноманітними знаннями та вміннями, що, в свою чергу, дозволило б майбутнім фахівцям успішно вести виконавську діяльність різних напрямів: диригентську, вокальну, інструментальну.

Суттєвим внеском у розвиток наукових досліджень стосовно музично-педагогічної підготовки фахівців стали праці Е. Абдулліна, О. Апраксіної, Л. Арчажникової, Н. Гузій, Д. Кабалевського, А. Козир, Л. Масол, О. Олексюк, В. Орлова, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, Б. Теплової, О. Щолокової та ін. Висвітленням сучасних форм навчання в галузі виконавської підготовки майбутніх учителів музики займалися В. Гусак, В. Лабунець, М. Мойсєєва, Н. Щетинська, З. Софроній та ін. Різні аспекти процесу музично-виконавської підготовки вчителя-музиканта (фізіологічні, психолого-педагогічні тощо) висвітлено в працях В. Крицького, Ю. Лисюк, Ю. Литвиненко, В. Ражникова та ін. Проблеми диригентського виконання були в центрі уваги таких знаних виконавців-диригентів, як М. Багриновський, М. Малько, І. Мусін, Р. Кофман, К. Ольхов, А. Єгоров, Г. Ержемський та ін., підвищення ефективності хормейстерської підготовки студентів у вищих педагогічних навчальних закладах та формування певних виконавських особистісних якостей майбутніх фахівців досліджувалися в працях Л. Бірюкової, І. Коваленко, І. Топчієвої та інші.

Аналіз виконавської діяльності з позицій психології дає право характеризувати її як складноорганізовану структуру в різних вимірах виконавства, а це виносить на перший план проблематику деяких аспектів, які можна характеризувати як стійкість, надійність та стабільність виконання, тощо. Ці аспекти у виконавській підготовці майбутніх фахівців музичного

мистецтва розглядали такі дослідники, як Л. Бочкарьов, Л. Котова, Г. Ониськів, Ю. Цагареллі, Є. Федоров, Д. Юник та інші.

Попри значущість кола розглянутих питань, проблема формування специфічних виконавських характеристик, а саме виконавської стабільності майбутнього вчителя музики, ще не дістала належного наукового висвітлення.

Визначення теоретичної й практичної цінності формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики, розробка шляхів удосконалення виконавської діяльності, актуальність, своєчасність та недостатній рівень вивчення дослідження окресленої проблеми, потреба шкільної практики в підготовці вчителів музики до виконавської діяльності та відсутність цілеспрямованої методичної системи щодо формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики зумовили вибір теми дисертації: *«Формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація входить до плану науково-дослідної роботи теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів музики» (протокол № 5 від 26 грудня 2014 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 12 від 31 березня 2016 року).

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування виконавської стабільності майбутнього вчителя музики в процесі фахового навчання.

Об'єкт дослідження – процес фахової підготовки майбутніх учителів музики.

Предмет дослідження – методика формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки.

Для досягнення мети дослідження було поставлено наступні **завдання**:

- проаналізувати стан досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній науці, мистецтвознавстві та практиці;
- уточнити сутність, зміст та компонентну структуру феномена «виконавська стабільність вчителя музики»;
- визначити критерії, показники, означити рівні сформованості виконавської стабільності майбутніх учителів музики;
- теоретично обґрунтувати науково-методологічні підходи, розробити принципи та педагогічні умови формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки;
- представити методичну модель формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки;
- розробити та експериментально перевірити ефективність запропонованої методики формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки.

Методи дослідження. Для розв'язання поданих завдань використані загальнонаукові методи: *аналітичні* – для вивчення філософських, психолого-педагогічних, методичних та мистецтвознавчих досліджень; *узагальнення* – для визначення наукового апарату дослідження, формулювання його концептуальних положень та висновків; *системно-структурні* – для виявлення компонентної структури виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки; *моделювання* – для дослідження процесу формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики шляхом конструювання моделі формування означеного феномена; методи *спостереження, обговорення, опитування, порівняння* – для виявлення рівнів виконавської стабільності майбутніх учителів музики; *оцінювання* – для систематичного дослідження основних характеристик виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки; *експериментальні* – для аналізу стану, відстеження динаміки, перевірки ефективності методики формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики; *статистичні* – для доведення достовірності й ефективності результатів експерименту.

Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять: ідеї в галузі філософії, педагогіки, психології, мистецтвознавстві, висновки сучасних досліджень щодо різних напрямів фахової підготовки майбутніх учителів музики, визначення шляхів оптимізації виконавської підготовки майбутніх фахівців, системного підходу до аналізу діяльності й творчої сутності особистості, а саме: положення філософії освіти (В. Андрущенко, В. Бех, Л. Губернський, І. Зязюн, В. Кремень та ін.), наукові праці про виховання особистісного ставлення до процесу навчання, об'єктивні закономірності розвитку особистості (Н. Кузьміна, О. Мороз, В. Сластьонін та ін.), наукові роботи з підготовки майбутніх учителів до фахової діяльності (Е. Абдуллін, О. Апраксина, С. Гончаренко, Н. Гузій, Н. Гуральник, Л. Коваль, Л. Куненко, В. Лабунець, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.); різні напрямки виконавської підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва (В. Гусак, Л. Бочкарьов, Д. Благой, А. Брейтбург, А. Бірмак, І. Коваленко, А. Козир, Л. Котова, Ю. Лисюк, Г. Ониськів, Т. Смирнова, Ю. Цагареллі, Н. Щетинська, Є. Федоров, Д. Юник та ін.); наукові праці стосовно теорії феномена «стабільність» (Р. Абдуллаєв, А. Межевов, О. Семченко, Л. Паутова, Р. Тимофєєва, А. Шабанов та ін.), різні аспекти стабільності: психологічна стійкість (О. Дарвіш, Ю. Лобанова, О. Перевалова та ін.); емоційна стійкість (Л. Аболін, Л. Бучек, О. Чернікова та ін.); моральна стійкість (Є. Головка, Т. Кононенко, В. Чудновський та ін.); інтроперцепційна та холістична змістовність стабільності (О. Межевов, А. Меркітанов, Н. Телепова та інші).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *вперше розкрито* сутність та зміст феномена «виконавська стабільність вчителя музики»; визначено компонентну структуру, критерії та показники сформованості виконавської стабільності майбутніх учителів музики;

розроблено принципи, педагогічні умови, методичну модель та поетапну методiku формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики;

– *подальшого розвитку* набули положення гуманістичного, особистісно-орієнтованого, акмеологічного навчання студентів і механізм їх актуалізації;

– *розширено* теоретико-методичну основу фахового навчання студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів.

Практичне значення дослідження визначається можливістю використання його матеріалів та висновків у процесі фахового навчання студентів вищих мистецько-педагогічних та мистецьких закладів освіти, у розробці навчальних та методичних рекомендацій та посібників. Теоретичні результати та висновки дослідження можуть бути використані для оновлення курсів з методики музичного навчання студентів педагогічних вищих закладів освіти КНР та України.

Апробація результатів дослідження проводилася в процесі виступів і обговорень основних положень та результатів дослідження на науково-методичних і науково-практичних конференціях, педагогічних нарадах. Міжнародних: I Міжнародна науково-практична конференція пам'яті академіка Анатолія Авдієвського (Київ, 2017), Міжнародна конференція «Sustainable economic and social development of euroregions and cross-border areas» (Ясси, Румунія, 2017), II Міжнародна науково-практична конференція пам'яті академіка Анатолія Авдієвського (Київ, 2018), IV Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку освіти» (Одеса, 2018), на засіданнях кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського, на щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Київ, 2016-2018).

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здійснено в навчально-виховний процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/1380 від 14.09.2018 р.), Ізмаїльського державного гуманітарного університету (довідка № 1-7/453 від 06.07.2018 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 17/17-2589, від 27.09.2018 р.), Саньмінського державного інституту музичного виховання (КНР) (довідка від 01.09.2018 року).

Вірогідність і аргументованість результатів дослідження забезпечується методологічною обґрунтованістю його вихідних положень, добором комплексу дослідницьких методів і процедур, адекватних меті та завданням роботи; репрезентативністю вибірки досліджуваних, використанням методів дослідження, адекватних його предмету, меті й завданням; експериментально-дослідною перевіркою ефективності теоретичних положень; поєднанням кількісного і якісного аналізу отриманих даних із застосуванням методів математичної статистики, а також позитивними наслідками впровадження результатів дослідження.

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дослідження висвітлено в 10 одноосібних публікаціях автора, 5 з яких представлено у провідних фахових виданнях України, 2 – у зарубіжних наукових виданнях, 3 статті апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації складає 230 сторінок. Обсяг основного тексту 167 сторінок. Робота містить 13 додатків (26 сторінок), 24 таблиці та 10 рисунків (13 сторінок). Список використаних джерел охоплює 188 найменування, з них 3 іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження з позицій сучасних вимог до музично-педагогічної підготовки студентів до фахової діяльності, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито наукову новизну, охарактеризовано методи, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та впровадження їх у педагогічну практику.

У першому розділі – *«Теоретико-методологічне дослідження проблеми формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахового навчання»* – здійснено аналіз досліджуваної проблеми в науковій літературі, виявлено її недостатню розробленість у теорії та методиці музичного навчання, проаналізовано науковий досвід щодо визначення сутності та змісту фахової підготовки вчителя музики; систематизовано методологічні підходи до означеного процесу.

На основі аналізу літературних джерел з педагогіки, психології, соціології, економіки, кібернетики, політології та інших галузей науки розглянуто сутність поняття «стабільність». Означений феномен інтерпретується як складне системне утворення, що забезпечує збереження високої ефективності діяльності в умовах негативної дії внутрішніх та зовнішніх стрес-факторів (М. Задорожня, В. Медведєва, Л. Паутова, О. Перевалова, В. Соїфер та інші).

Відповідно до висновків наукових досліджень Р. Абдуллаєвої, А. Межевова, О. Семченка, Р. Тимофєєвої, А. Шабановата та ін. з'ясовано, що абсолютної стабільності не існує. Вона розмежовується на статичну та динамічну. Якщо статична стабільність пов'язується зі спроможністю особистості адекватно відреагувати в необхідний час на дію зовнішніх чи внутрішніх стрес-факторів, то динамічна – зі здатністю до беззмінного функціонування її внутрішніх елементів за будь-якого впливу таких стрес-факторів. Динамічна стабільність досягається циклічністю врівноваженої пульсації її внутрішніх елементів за алгоритмом «порядок → хаос» і, навпаки, «хаос → порядок».

До основних складників стабільності особистості науковцями віднесено: психологічну стійкість, емоційну стійкість, моральну стійкість, інтроперцепційну та холистичну змістовність. *Психологічна стійкість* як

складова стабільності забезпечує не тільки адекватне розпізнання будь-яких подразників та чинення їм опору, а й спонукає особистість у процесі діяльності до: надання пріоритетності процесуальній мотивації; застосування інноваційних технологій; прояву професійно-особистісних якостей; збереження ціннісних орієнтирів у «Я»-концепції; чинення опору стрес-факторам; збереження необхідної емоційної напруги; прийняття адекватних рішень (О. Дарвіш, Ю. Лобанова, Н. Телепова та ін.). *Емоційна стійкість* як складова стабільності особистості в науковій літературі вивчається з двох позицій, де перша відображає стійкість емоцій як їх сталість (беззмінність) в умовах дії подразників (Л. Аболін, С. Оя, О. Чернікова та ін.), а друга – забезпечення оптимального емоційного стану для успішної діяльності в аналогічних умовах (Л. Бучек, М. Задорожня, А. Мірошин та ін.). *Моральна стійкість* як складова стабільності спонукає особистість до збереження і реалізації в процесі діяльності ціннісних позицій, принципів та установок незалежно від сили дії стрес-факторів (Є. Головкин, Т. Кононенко, В. Чудновський та ін.). *Інтроперцепційна та холистична* змістовність як дві взаємопов'язані складові стабільності забезпечують «цілісність» функціонування елементів внутрішньої структури. За відсутності цих складових будь-яка система стабільності деформується, тобто перетворюється в нестабільну (О. Межевов, А. Меркітанов, О. Перевалова та інші).

Проблема формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки розглядається нами з позицій системного, гуманістичного, компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного та акмеологічного підходів, що дало змогу систематизувати, логічно вибудувати теоретичне підґрунтя методики формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі опанування фахових дисциплін.

У дисертації обґрунтовується специфіка фахової діяльності майбутнього вчителя музики як виконавця, доводиться, що виконавська діяльність є творчою інтерпретацією художнього смислу твору, уявленням та донесенням особистої інтерпретації до слухацької учнівської аудиторії. Наголошується, що різні види публічного виступу (заліки, екзамени, концерти, конкурси) пов'язано зі стресами, хвилюваннями та потребують значних емоційних і фізичних напружень.

На підставі проаналізованих праць запропоновано авторське визначення поняття «виконавська стабільність учителів музики». Означений педагогічний феномен охарактеризовано як *динамічну інтегральну властивість, що передбачає здатність до виявлення стійкості художніх результатів музично-виконавської діяльності на основі збереження та довільного регулювання творчого самопочуття, сценічно-емоційного стану під час публічного виступу, а також обумовлює виразне і безпомилкове донесення до учнівської аудиторії виконавсько-інтерпретаційними засобами художньо-образного змісту музичного твору.*

Усвідомлення цілісності та інтегративності формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики вимагають теоретичного моделювання, методичного обґрунтування та практичного втілення в навчальний процес

музично-педагогічних факультетів університетів.

У другому розділі дисертації – *«Методичне забезпечення процесу формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики»* – визначено компонентну структуру, критерії, показники виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки, подано принципи та педагогічні умови формування означеного феномена, обґрунтовано методичну модель формування виконавської стабільності майбутнього вчителя музики.

Структурними компонентами виконавської стабільності визначено: *мотиваційно-оцінний, змістовно-операційний, прогностично-рефлексивний та регулятивно-діяльнісний*, подано їх критерії та показники.

Мотиваційно-оцінний компонент характеризує потреби, інтереси та мотиваційну установку студентів на виконавську діяльність. Критерієм його (мотиваційно-потребовий) визначено міру сформованості позитивного ставлення до виконавської прилюдної діяльності, показниками якого виступили: наявність інтересу до публічних виступів, ступінь усвідомлення важливості коригування виконавського рівня під час публічних виступів.

Змістовно-операційний компонент передбачає обізнаність учителя в музичному мистецтві, специфіці виконавської діяльності та її психологічних засадах; критерій (*пізнавально-операційний*) спрямовано на виявлення ступеня обізнаності студентів щодо психологічних засад управління емоційним станом у екстремальних умовах і здатності до саморегуляції виконавської діяльності в процесі публічного виступу. Показники цього критерію: володіння знаннями з психології публічної виконавської діяльності; уміння контролювати точність, повноту, виразність своїх виконавських дій у процесі публічного виступу та своєчасно їх коригувати.

Прогностично-рефлексивний компонент свідчить про здатність до прогнозування й самооцінки результатів власної публічної виконавської діяльності. Критерій (*прогностично-рефлексивний*) застосовується з метою визначення здатності студентів до передбачення й оцінки результатів власної виконавської діяльності в умовах публічного виступу. Показники критерію: точність прогностичного уявлення щодо публічного виступу та адекватність самооцінки результатів виконавської діяльності.

Регулятивно-діяльнісний компонент свідчить про наявність сценічної витримки та володіння технікою психічної саморегуляції на сцені. Критерій (*регулятивно-творчий*) спрямовано на перевірку здатності студентів до саморегуляції під час публічних виступів з наступними показниками: прояв творчої оригінальності в моделюванні художнього образу музичних творів, спроможність до творчої корекції змодельованих образів відповідно до реакції слухачів у процесі публічної виконавської діяльності.

У розділі обґрунтовано *принципи та педагогічні умови* формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки. У дослідженні ми спиралися на *принципи*: емоційної насиченості навчально-виховного процесу, залежності формування виконавської стабільності від створення педагогічних ситуацій, індивідуалізації,

взаємозв'язку теорії та практики, необхідності вивчення людини в її прогресивному розвитку як суб'єкта праці, психологічного детермінізму та розвитку особистості. *Педагогічними умовами* формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки визначено: наявність позитивної мотивації студентів до виконавської діяльності; створення атмосфери художньо-творчої виконавської діяльності за рахунок регуляції вольових зусиль; варіативність введення організаційних форм виконавської діяльності в процес навчання; використання аутогенних, психолого-педагогічних тренінгів; поєднання педагогічної вимогливості з педагогічною підтримкою оцінювальної і виконавської діяльності студентів музично-педагогічного напрямку.

Визначення структурних компонентів, принципів та педагогічних умов стало підґрунтям розробки моделі формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики (див. рис. 1).

У третьому розділі – *«Експериментальне дослідження процесу формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахового навчання»* – систематизовано та узагальнено результати педагогічного експерименту, представлено експериментальні дані щодо динаміки формування означеного феномена, наведено статистичні результати ефективності цього процесу.

З метою виявлення стану сформованості виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки, програма експериментальної роботи включала в себе такі етапи: *підготовчий*, суть якого полягала в розробці методик діагностування індивідуально-психологічних та педагогічно-професійних характеристик майбутніх учителів музики; *проведення констатувальної частини експерименту*, суть якого полягала у визначенні та оцінці рівня сформованості виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки; *проміжний аналіз результатів* проведення констатувальної частини експерименту; *проведення формувального експерименту*, суть якого полягала у впровадженні теоретично обґрунтованої методики формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки; *контрольний*, сутність якого полягала в порівнянні результатів констатувального етапу та результатів, отриманих після проведення формувального етапу експериментальної роботи.

Дослідження проводилося на базі факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Ізмаїльського державного гуманітарного університету, Чернівецького Національного університету імені Юрія Федьковича, Саньмінського державного інституту музичного виховання (КНР) та охоплювало біля 200 студентів.

Констатувальний етап експерименту включав чотири взаємопов'язані етапи, що підпорядковувалися діагностуванню кожного з компонентів формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики, а саме: мотиваційно-оцінного, змістовно-операційного, прогностично-діяльнісного, регулятивно-виконавського.

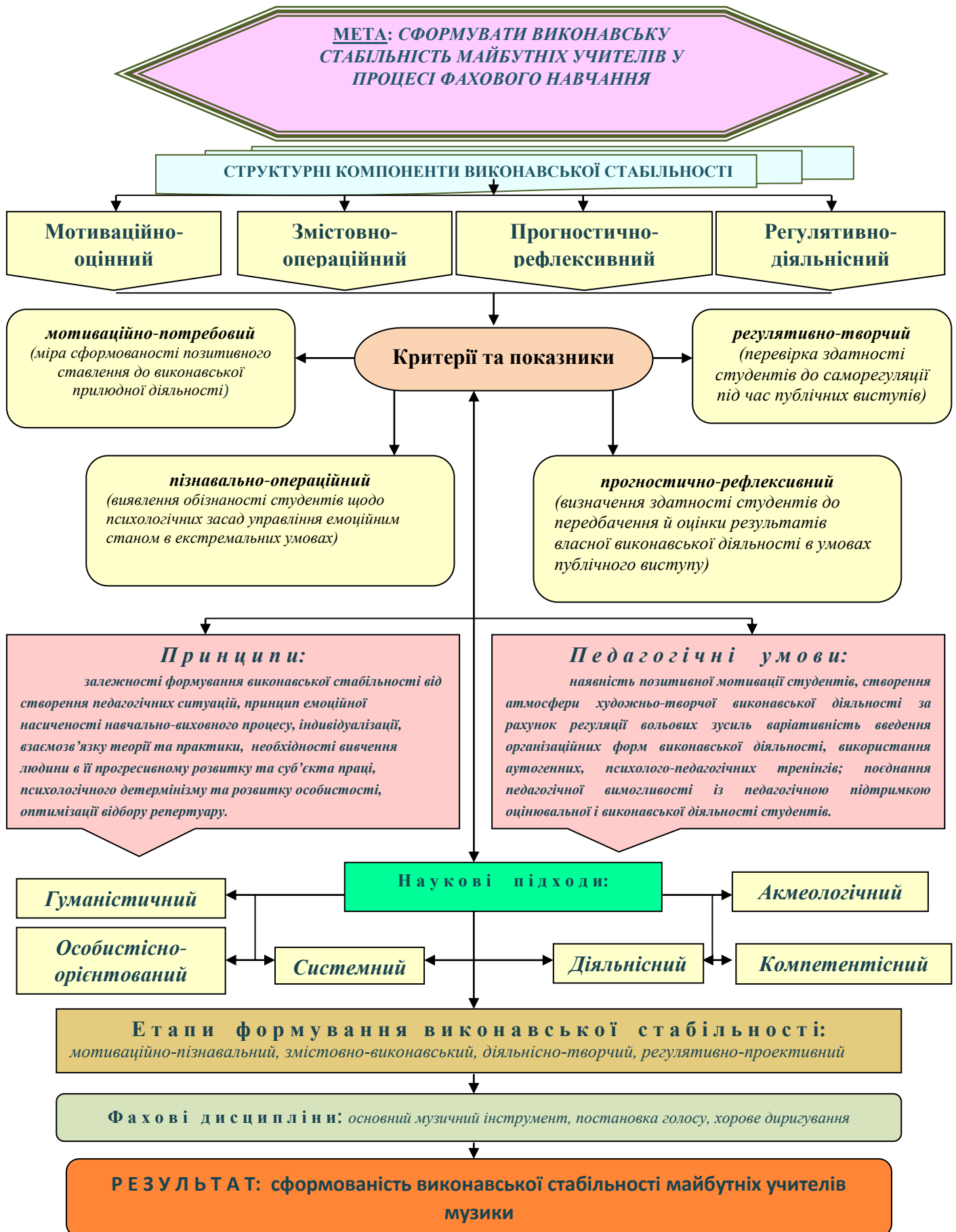

Рис. 1. Методична модель формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики

На *першому етапі* констатувального експерименту з метою вияву показників мотиваційної спрямованості студентів на виконавську діяльність широко використовувалися *методи* анкетування, тестування, усного та письмового опитування, вільних та стандартизованих інтерв'ю, спостережень. Метою *другого етапу* констатувального експерименту було з'ясування наявності теоретичної та практичної підготовленості до виконавської діяльності. *Третій етап* констатувального діагностування став логічним продовженням попереднього етапу експериментальної роботи та підпорядковувався перевірці показників критерію – міри прогнозування результатів власної публічної виконавської діяльності. На *четвертому етапі* констатувального експерименту оцінювався ступінь володіння власним емоційним станом та міра його саморегулювання.

Узагальнення результатів, отриманих упродовж констатувального дослідження, дало змогу виявити три рівні (низький, середній і високий) сформованості виконавської стабільності в майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки згідно означених критеріїв і показників та надати їм якісної та кількісної характеристики.

Низький рівень передбачав відсутність мотивації студентів до вивчення фахових дисциплін, слабкий інтерес до підвищення рівня виконавських умінь та навичок, дуже слабка художньо-технічна підготовка, відсутні музично-теоретичні знання, здатність музично-теоретично мислити та критично оцінювати власну музично-виконавську діяльність, слабо виражені дії в процесі роботи над власним емоційно-вольовим станом, відсутність участі в позауніверситетських заходах, святах, конкурсах, неспроможність керувати музичним колективом, небажання професійно самовдосконалюватися.

Середній рівень передбачав частковий або ситуативний інтерес та потребу до вивчення фахових дисциплін, достатній рівень музично-теоретичних знань, недостатня музична грамотність, недосконале виконання музичних творів та часткова сформованість технічних умінь та навичок, примітивне музично-теоретичне мислення, часткова здатність оцінювати результат власної музично-виконавської діяльності, часткове вміння знаходити шляхи вирішення проблемних ситуацій виконавських дій, усвідомлення, що знання, набуті в процесі навчання стануть фундаментом для майбутньої творчості, але на даний момент не вистачає часу на власну творчу діяльність поза навчальним процесом, а також прагнення в утвердженні себе в обраній професії.

Високий рівень сформованості виконавської стабільності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фахової підготовки виявився в наполегливості, стійкості інтересу, бажанні та прагненні оволодіти фаховими дисциплінами, наявність загально-художніх знань, системність і достатність музично-історичних знань, глибина музично-теоретичних знань, технічно якісне виконання музичного твору, сформованість виконавської техніки, здатність до оперативного музично-теоретичного мислення та самостійної роботи над музичним твором, самостійність судження, адекватність та об'єктивність оцінки та самооцінки, активна робота над своїм емоційно-вольовим станом, участь у позауніверситетських заходах, святах, конкурсах, у

спроможності бути керівником музичного колективу, вивчення додаткового музичного матеріалу, що стосується майбутньої професії для фахового самовдосконалення.

Інтерпретація результатів для встановлення рівня прояву показників і сформованості того чи іншого критерію здійснювалася узагальнено відповідно до оцінювання результатів зазначених вище опитувальників, тестів та анкет.

Після того, як було визначено рівні сформованості кожного критерію для кожного студента встановлювався загальний рівень сформованості виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки. Для цього визначалося середнє арифметичне рівнів сформованості критеріїв та виведено у кількісному та відсотковому співвідношенні.

Рівень сформованості виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки = $\frac{pK\ 1 + pK\ 2 + pK\ 3 + pK\ 4}{4}$, де pK (1,2,3,4) – рівень сформованості компонентів.

Формувальний експеримент охопив студентів усіх курсів спеціальності «Музичне мистецтво» у формі індивідуальних та групових занять з дисциплін фахового циклу (основний музичний інструмент, хоровий клас, хорове диригування, постановка голосу), вивчення яких доповнювалося спеціально розробленими темами міні-лекцій, спецкурсом, тренінговими заняттями, медитативними вправами, що спрямовувалися на формування виконавської стабільності в студентів, активізацію процесів прогнозування результатів власної виконавської діяльності, що сприяло підвищенню саморегулювання власного стану під час публічних виступів.

Формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики відбувалося в перебігу таких *етапів* педагогічної роботи: *мотиваційно-пізнавального, змістовно-виконавського, діяльнісно-творчого та регулятивно-проективного*. Відповідно до розробленої методики, *перший етап* дослідної роботи – ***мотиваційно-пізнавальний*** – спрямовувався на активізацію мотиваційної сфери особистості для досягнення успішності в навчальній діяльності. Експериментально-дослідну роботу мотиваційно-пізнавального етапу було підпорядковано вирішенню наступних *завдань*: підвищення рівню мотивації, наполегливості, пізнавального інтересу й бажання в оволодінні виконавською стабільністю як однієї із складових виконавської компетенції з фахових дисциплін; підвищення ступеню особистісної потреби у фаховому вдосконаленні в процесі набуття виконавських вмінь та навичок.

Другий етап формувального експерименту – ***змістовно-виконавський*** – був спрямований на формування емоційної відкритості студентів у процесі виконання музичних творів, емпатійного переживання, вироблення вмінь саморегуляції внутрішнього стану та самоконтролю точності, виразності своїх виконавських дій у процесі підготовки до публічного виступу, а також формування ставлення до обраної професії як до цінності та рефлексивної усвідомленості результатів власної виконавської підготовки. *Завданням* другого етапу було: покращення вияву емоційної захопленості процесом усвідомлення та виконання музичних творів; поліпшення вміння контролювати точність,

виразність своїх виконавських дій у процесі підготовки до публічного виступу. На даному етапі формувальної роботи було використано: метод моделювання, метод педагогічного аналізу, метод інтеграції.

Третій етап формувального експерименту – діяльнісно-творчий – був спрямований на підвищення ефективності самостійної роботи над своїми виконавськими діями, творчим станом у процесі підготовки до публічного виступу, а також уміння творчо застосовувати набуті виконавські компетенції та фаховий досвід у власній музично-виконавській діяльності. Мета третього етапу полягала в навчанні студентів здійснювати музично-педагогічну діяльність на творчому рівні. *Завданнями* цього етапу було: формування та розвиток артистичного втілення інтерпретаційного задуму в реальному звучанні, формування та розвиток здатності до міркування та самоаналізу про свій внутрішній стан почуттєво-пережитого процесу власної музично-виконавської діяльності. На даному етапі передбачалося застосування таких *методів*: навчальної дискусії, художньої ілюстрації, словесних пояснень, рефлексії.

Заключний, *четвертий етап* формувального експерименту – *регулятивно-проективний* – забезпечував формування регулятивно-діяльнісного компоненту формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики, зокрема, ступеня володіння власним емоційним станом та здатності саморегулювання психологічного стану під час публічних виступів. Мета заключного етапу передбачала стимулювання студентів до проявів самостійності, творчої активності та ініціативності у виконавській діяльності, лідерських якостей під час публічних виступів. Впровадження методики формувального експерименту на заключному етапі здійснювалося в кількох напрямках: на індивідуальних заняттях, фахових практикумах, семінарах діючої «Методичної творчої лабораторії» та концертних заходах. Даний етап передбачав оволодіння студентами навичками роботи над художньо-заключною фазою підготовки до публічного виступу з використанням завдань-проектів, методів: імпровізації, варіантної розробки художнього матеріалу, відеофіксації виконавчих дій, методи психологічного аутотренінгу.

Узагальнення статистичних даних кожного з етапів формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики дало змогу виявити кінцеві результати експерименту. Методами статистичного аналізу виявили, наскільки суттєвими є відмінності між двома статистичними вибірками (КГ та ЕГ). У дослідженні використовувались непараметричні критерії статистики, такі, як критерій знаків, критерії Вілкоксона, Ван-дер-Вардена, Спірмена, кутове перетворення Фішера, які вільні від припущення про закон розподілу вибірок і ґрунтуються на припущенні про незалежність спостережень. Оскільки в нашому експерименті розглядаються дві незалежні вибірки (КГ та ЕГ), які необхідно співставити за частотою досліджуваного показника (рівні сформованості рефлексії), то використовувалось кутове перетворення Фішера ϕ^* . Цей критерій оцінює достовірність відмінностей між процентними долями двох вибірок, у яких реєструється досліджуваний показник. Сутність кутового перетворення Фішера полягає в переводі процентних долей у величини

центрального кута, що вимірюється в радіанах. Більшій процентній долі відповідатиме більший кут φ_1 , а меншій — менший кут φ_2 , але співвідношення між ними нелінійне: $\varphi = 2 \arcsin \sqrt{P}$, де P — процентна доля, виражена в долях одиниці. При збільшенні розходжень між кутами φ_1 і φ_2 та збільшенні чисельності вибірок значення критерію зростатимуть. Чим більше значення величини φ^* , тим більш ймовірно, що відмінності між вибірками є не випадковими (статистично значущими).

Гіпотези критерію Фішера:

H_0 : доля осіб, у яких проявляється досліджуваний ефект, у виборці 1 не більша, ніж у вибірці 2.

H_1 : доля осіб, у яких проявляється досліджуваний ефект, у виборці 1 більша, ніж у вибірці 2.

Алгоритм перевірки гіпотез за допомогою φ^* — критерію Фішера:

1. Процентні співвідношення переводяться в долі одиниці, які, в свою чергу, переводяться в радіани за формулою кутового перетворення Фішера: $\varphi_1 = 2 \arcsin \sqrt{P_1}$, $\varphi_2 = 2 \arcsin \sqrt{P_2}$, де P_1 і P_2 — відповідні долі, що порівнюються.
2. Обчислюється спостережуване значення за формулою:

$$\varphi_{\text{д.т.}}^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \cdot \sqrt{\frac{n_1 n_2}{n_1 + n_2}},$$

де n_1 і n_2 — обсяги досліджуваних вибірок.

У даному дослідженні ми зіставляли дві вибірки за кількісно вимірюваною ознакою. Тобто ми порівнюємо відсоток випробовуваних у одній вибірці, які досягають певного значення ознаки, з відсотком випробовуваних з іншої вибірки, що також досягають певного значення.

Результати розрахунку кутового перетворення показали, що $\varphi^*_{\text{емп}} = 2.993$. Отримане емпіричне значення φ^* знаходиться в зоні визначеності, це говорить про те, що частка осіб, у яких проявляється досліджуваний ефект (ЕГ), стала більшою, ніж у КГ.

Таким чином, робимо висновок, що отримане емпіричне значення $\varphi^*_{\text{емп}} = 2,993$, воно знаходиться в зоні значущості, тому гіпотеза H_0 відкидається. Графічне зображення $\varphi^*_{\text{емп}}$ подано на осі значущості (рис. 2).

Таблиця 1

Результати формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики на прикінцевому етапі експериментальної роботи

Групи	«Є ефект»: завдання вирішене	«Немає ефекту»: задача не вирішена	Сума
	Кількість випробовуваних	Кількість випробовуваних	
ЕГ	25 (62.5%)	15 (37.5%)	40 (100%)
КГ	5 (12.5%)	35 (87.5%)	40 (100%)

Вісь значущості за результатами критерію Р.Фішера

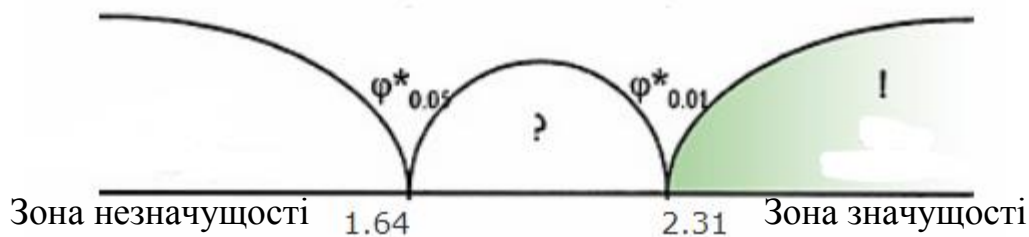

Рис. 2. Схематичне зображення результатів формувального експерименту дослідно-експериментальної роботи

Отримані результати експериментально-дослідної роботи дали можливість констатувати суттєве підвищення рівнів сформованості виконавської стабільності в студентів експериментальної групи в порівнянні з контрольною, яке відбулося внаслідок впровадження розробленої методики.

ВИСНОВКИ

У дисертації подано теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення проблеми формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки, що знайшло відображення в розробці та експериментальній перевірці методики формування означеного феномена. Проведене дослідження та виконання поставлених завдань дало змогу зробити наступні висновки.

1. Нова парадигма освіти вимагає її істотної модернізації відповідно до сучасних стандартів підготовки вчительських кадрів, зокрема, пошук нових форм та методів фахового становлення майбутніх учителів музики. Аналіз науково-методичної літератури виявив недостатню розробленість проблеми формування виконавської стабільності вчителя музики, що обмежує його можливості у виконанні музики в умовах прилюдного виступу перед дитячою аудиторією, у вирішенні завдань розповсюдження мистецьких цінностей серед учнівської молоді.

2. Аналіз психологічної, науково-методичної та мистецтвознавчої літератури дав змогу уточнити сутність поняття «виконавська стабільність вчителя музики», охарактеризувати її як динамічну інтегральну властивість, що передбачає здатність до виявлення стійкості художніх результатів музично-виконавської діяльності на основі збереження та довільного регулювання творчого самопочуття, сценічно-емоційного стану під час публічного виступу, а також обумовлює виразне і безпомилкове донесення до учнівської аудиторії виконавсько-інтерпретаційними засобами художньо-образного змісту музичного твору. Структурними компонентами виконавської стабільності визначено: мотиваційно-оцінний, що характеризує зацікавленість та мотиваційну установку вчителя на виконавську діяльність; змістовно-

операційний, що передбачає обізнаність учителя в музичному мистецтві, специфіці виконавської діяльності та її психологічних засад; прогностично-рефлексивний, що свідчить про здатність до прогнозування й самооцінки результатів власної публічної виконавської діяльності; регулятивно-діяльнісний, що визначає наявність сценічної витримки та володіння технікою психічної саморегуляції на сцені.

3. Розроблено критерії та показники сформованості виконавської стабільності вчителя музики. За допомогою *мотиваційно-потребового* критерію визначається міра сформованості в студента позитивного ставлення до виконавської прилюдної діяльності (показники: наявність інтересу до публічних виступів та ступінь усвідомлення важливості коригування виконавського рівня під час публічних виступів). *Пізнавально-операційний* критерій спрямовано на виявлення обізнаності студентів щодо психологічних засад управління емоційним станом у екстремальних умовах і здатності до саморегуляції виконавської діяльності в процесі публічного виступу (показники: володіння знаннями з психології публічної виконавської діяльності; уміння контролювати точність, повноту, виразність своїх виконавських дій у процесі публічного виступу та своєчасно їх коригувати). *Прогностично-рефлексивний* критерій застосовується з метою визначення здатності студентів до передбачення й оцінки результатів власної виконавської діяльності в умовах публічного виступу (показники: точність прогностичного уявлення щодо публічного виступу та адекватність самооцінки результатів виконавської діяльності). *Регулятивно-творчий* критерій спрямовано на перевірку здатності студентів до саморегуляції під час публічних виступів (показники: прояв творчої оригінальності в моделюванні художнього образу музичних творів, спроможність до творчої корекції змодельованих образів відповідно до реакції юних слухачів у процесі публічної виконавської діяльності).

На основі критеріїв та показників виявлено *рівні сформованості* виконавської стабільності майбутніх учителів музики: високий, середній, низький, які відрізняються наявністю практичного досвіду регулювання сценічно-емоційним станом у процесі публічної виконавської діяльності. За результатами проведеного констатувального експерименту з'ясовано, що серед студентів мистецьких факультетів педагогічних університетів переважає середній рівень сформованості виконавської стабільності.

4. У результаті вивчення проблеми було обґрунтовано науково-методологічні підходи, серед яких провідними визначено *системний, гуманістичний, компетентісний, особистісно-зорієнтований, діяльнісний та акмеологічний*, що дало змогу систематизувати, логічно вибудувати теоретичне підґрунтя методики формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі опанування фаховими дисциплінами (інструментальний, диригентський та вокально-хоровий клас).

У дисертації визначено та обґрунтовано принципи та педагогічні умови формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки. *Педагогічні принципи* формування виконавської

стабільності (залежності формування виконавської стабільності від створення педагогічних ситуацій, емоційної насиченості навчально-виховного процесу, індивідуалізації, взаємозв'язку теорії та практики, необхідності вивчення людини в її прогресивному розвитку як суб'єкта праці та індивідуальності, оптимізації відбору репертуару), відображаючи завдання фахової підготовки студентів, базуються на загальних закономірностях педагогічної та мистецької освіти. *Педагогічними умовами* визначено: наявність позитивної мотивації студентів до виконавської діяльності; створення атмосфери художньо-творчої виконавської діяльності за рахунок регуляції вольових зусиль, варіативність введення організаційних форм виконавської діяльності в процесі навчання; використання аутогенних, психолого-педагогічних тренінгів; поєднання педагогічної вимогливості із педагогічною підтримкою оцінювальної і виконавської діяльності студентів педагогічно-мистецького напрямку.

5. У дисертації представлено модель формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики, що охоплювала мету і завдання педагогічної роботи означеного напрямку, структурні компоненти та критерії сформованості досліджуваного феномена, методологічні підходи та принципи організації навчального процесу, педагогічні умови та методи педагогічної роботи.

6. Розроблено методику формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки, яка передбачає дотримання наступних етапів: *мотиваційно-пізнавального, змістовно-виконавського, діяльнісно-творчого та регулятивно-проективного*. *Мотиваційно-пізнавальний етап* має спрямовуватися на активізацію мотиваційної сфери особистості для досягнення успішності в навчальній діяльності, підвищенню рівня мотивації, наполегливості, інтересу до оволодіння виконавською стабільністю як однієї із складової виконавської компетенції з фахових дисциплін; *змістовно-виконавський* – сфокусовано на актуалізації емоційної відкритості студентів у процесі виконання музичних творів, стимулюванні емпатійного переживання музики, активізації здатності до довільної саморегуляції внутрішнього стану, самоконтролю точності, виразності своїх виконавських дій та рефлексивної усвідомленості результатів власної фахової підготовки. *Діяльнісно-творчий* — спрямовано на підвищення ефективності творчої самостійної роботи над своїми виконавськими діями та підготовкою до публічного виступу. *Регулятивно-проективний* має бути підпорядкований завданням стимулювання студентів до активності і прояву ініціативності у виконавській діяльності, виявлення виконавських, лідерських якостей під час публічних виступів.

Результати дослідно-експериментальної роботи дали можливість констатувати позитивну динаміку формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки у студентів експериментальної групи порівняно з контрольною, що свідчить про ефективність методики та доцільність її запровадження в освітній процес педагогічних університетів України та Китаю.

Проблема формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики не вичерпується даним дисертаційним дослідженням. Подальша її розробка передбачає вивчення таких питань, як методичні засади психолого-педагогічного тренінгу, моделювання суб'єкт-об'єктних відношень у процесі виконавської діяльності, теоретико-практичні основи педагогічного опрацювання репертуару тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Юань Кай. Виконавська стабільність майбутніх учителів музики з позиції методології системи наукових підходів / Юань Кай // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 23 (28). – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. 2017. – С.103-108.

2. Юань Кай. Діагностика формування виконавської стабільності майбутніх учителів музичного мистецтва / Юань Кай // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 24 (29). – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. 2017. – С.75-80.

3. Юань Кай. Компонентна структура формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики / Юань Кай // Наукові записки: [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, НПУ імені М. П. Драгоманова; упор. Л. Л. Макаренко. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – Випуск СХХХVI (136). – 270 с. – (Серія педагогічні та історичні науки), 2017. – С. 229-236.

4. Юань Кай. Педагогічні умови формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики / Юань Кай // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки: зб. наук. праць / за ред. проф. Т. Степанової. – № 1 (60), лютий 2018. – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2018. – С. 408-413.

5. Юань Кай. Методичні аспекти формування виконавської стабільності майбутнього вчителя музики у контексті регулятивно-емоційного компонента / Юань Кай // Юань Кай // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки: зб. наук. праць / за ред. проф. Т. Степанової. – № 3 (62), вересень 2018. – Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. – С. 117-123.

6. Юань Кай. Инновационные методы формирования стабильности инструментально-исполнительских навыков будущих учителей музыки / Юань Кай // «Valorificarea strategiilor inovatoare de dezvoltare a învățământului artistic contemporan» conferința științifico-practică internațională (2016; Bălți). Valorificarea strategiilor inovatoare de dezvoltare a învățământului artistic contemporan : Volumul Conferinței științifico-practice internaționale dedicat memoriei Doctorului habilitat în pedagogie Vladimir Babii / coord.: Tatiana Bularga [et al.]. Bălți : S. n., 2016. – С.114-118.

7. Yuan Kai. Methodological analysis of scientific studies for future music teachers professional training / Yuan Kai // «Gheorghe Zane» Institute of Economic and Social Research «Gheorghe Zane» Iași, Departament of Economic Research / Sustainable economic and social development of euroregions and cross-border areas volume XXXI / Iasi. 2017. – С. 50-57.

8. Юань Кай. Методологічні аспекти підготовки майбутніх учителів музики до виконавської діяльності у процесі фахового навчання / Юань Кай // Сучасна мистецька освіта: матеріали I Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського – Укл.: доктор пед. наук, проф. А. Козир. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – С.122-124.

9. Юань Кай. Педагогічні принципи формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики / Юань Кай // Сучасна мистецька освіта: матеріали II Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського – Укл.: доктор пед. наук, проф. А. Козир. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – С.151-155.

10. Юань Кай. Саморегуляція як важливий чинник формування виконавської стабільності майбутніх учителів музичного мистецтва / Юань Кай // Проблеми та перспективи розвитку освіти. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 22-23 червня 2018 року). – Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. – С. 47-51.

АНОТАЦІЇ

Юань Кай. Формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2019.

У дисертації досліджується проблема формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки, яка є актуальною для музично-освітньої практики як в Україні, так і в КНР. Конкретизовано поняття «виконавська стабільність майбутніх учителів музики» та розкрито теоретичні аспекти її формування з позицій системного гуманістичного, компетентнісного, особистісно-зорієнтованого, діяльнісного та акмеологічних підходів.

Доведено ефективність формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки за умови впровадження авторської методики, яка забезпечує динаміку рівнів досліджуваної сформованості від низького до високого. Дана методика охоплює *мотиваційно-пізнавальний* етап, який спрямовано на підвищення рівня мотивації, наполегливості, пізнавального інтересу й бажання в оволодінні виконавською стабільністю як однієї із складових виконавської компетенції з фахових дисциплін; *змістовно-виконавський*, спрямований на формування емоційної відкритості студентів у процесі виконання музичних творів, самоконтролю точності, виразності своїх виконавських дій, а також формування ставлення до обраної професії як до цінності та рефлексивної усвідомленості результатів

власної фахової підготовки; *діяльнісно-творчий*, направлений на підвищення ефективності самостійної роботи над своїми виконавськими діями, уміннями творчо застосовувати набуті виконавські компетенції та досвід у власній музично-виконавській діяльності; *регулятивно-проективний* забезпечує формування умінь саморегуляції внутрішнього стану, ступеня володіння власним емоційним станом та здатності до саморегулювання психологічного стану під час публічних виступів.

Практичним результатом впровадження розробленої та апробованої методичної моделі формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки є позитивна динаміка зростання всіх структурних компонентів феномена, який досліджується, що дає підстави зазначити доцільність та перспективність її застосування для підвищення ефективності фахової підготовки майбутніх учителів музики в системі вищої музично-педагогічної освіти.

Ключові слова: майбутній учитель музики, виконавська стабільність, фахова підготовка, методична модель, компонентна структура.

Юань Кай. Формирование исполнительской стабильности будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на получение научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, 2019.

В диссертации исследуется проблема формирования исполнительской стабильности будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки, которая является актуальной для музыкально-образовательной практики как в Украине, так и в КНР. Конкретизировано понятие «исполнительская стабильность будущего учителя музыки» и раскрыты теоретические аспекты ее формирования с позиций системного, гуманистического, компетентного, личностно-ориентированного и акмеологического подходов.

Доказана эффективность формирования исполнительской стабильности будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки при условии внедрения авторской методики, которая обеспечивает динамику уровней исследуемой сформированности от низкого к высокому. Данная методика охватывает *мотивационно-познавательный* этап, который направлен на повышение уровня мотивации, настойчивости, познавательного интереса и желания в овладении исполнительской стабильностью как одной из составляющих исполнительской компетенции; *содержательно-исполнительский*, направленный на формирование эмоциональной открытости студентов в процессе исполнения музыкальных произведений, самоконтроля точности, выразительности своих исполнительских навыков, а также формирование отношения к избранной профессии, как к ценности и рефлексивной осознанности результатов собственной профессиональной подготовки; *деятельно-творческий*, направленный на повышение

эффективности самостоятельной работы над своими исполнительскими навыками, умениями творчески применять приобретенные исполнительские компетенции и опыт в собственной музыкально-исполнительской деятельности; *регулятивно-проекционный* обеспечивает формирование умений саморегуляции внутреннего состояния, степени обладания эмоциональным состоянием и способности саморегулирования психологического состояния во время публичных выступлений.

Практическим результатом внедрения разработанной и апробированной методической модели формирования исполнительской стабильности будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки является позитивная динамика роста всех структурных компонентов исследуемого феномена, что делает целесообразным и перспективным ее внедрения для повышения эффективности профессиональной подготовки будущих учителей музыки в системе высшего музыкально-педагогического образования.

Ключевые слова: будущий учитель музыки, исполнительская стабильность, профессиональная подготовка, методическая модель, компонентная структура.

Yuan Kai. – The formation of performance stability of future teachers of music during professional training. – Manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.02 – theory and methodology of musical training / Dragomanov National Pedagogical University. – Kiev, 2019.

This thesis examines the problem of the formation of performance stability of future teachers of music during professional training which is vital for musical and educational practices both in Ukraine and China. The concept «performance stability» is specified and the theoretical aspects of it's formation from the standpoints of systematical, humanitarian, competentive, person-centered, activity and acmeological approaches are disclosed.

The effective formation of the performance activity of future teachers of music during professional training under the condition of implementation of author's methodology which provides the dynamics of low-to-high levels of performance under study, is proved. This methodology covers the *motivation and cognitive stage* aimed to increase the level of motivation, persistence, cognitive interest and desire to acquire the performance stability as the one of constituents of performance competence on professional disciplines; *the content and performance stage* focused to form the emotional openness of students during the execution of musical pieces, self-control of accuracy, expressiveness of own performance acts as well to form the attitude to the selected profession as the valuable one and reflexive awareness of own professional training; *the active and creative stage* directed to enhance the effectiveness of independent work under own performance acts, skills to take a creative approach for obtained performance competences and experience in own musical and performance activity; *the regulative and projective stage* intended to provide the formation of skills for self-regulation of inwardness, the level of own

emotional control and the ability to self-direction of psychological state during public performance.

The practical result of introduction of developed and proven methodological model of formation of performance stability of future teachers of music during professional training is the positive dynamics of increase of all structural components of phenomena under study thus providing the bases to define the practicability and the prospectivity of it's usage to enhance the professional training of future teachers of music in the system of higher musical and pedagogical education.

Key words: future teacher of music, performing stability, professional training, methodological model, component structure.

Підписано до друку 17.04.2019 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр. Зам. № 122
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.